

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

11. Ergo si voluntas de se sit impotens ad attingendam rationem specificam suarum operationum, ut fiat intrinsicè potens, debet intrinsicè mutari, & per consequens id quod est illi ratio agendi, debet ipsi esse intrinsicum, & in ea immediatè recipi, & non solum remotè & mediatè.

12. Dixi autem, in conclusione, intellectum non movere propriè physicè voluntatem, seu vera & reali efficientia physica, quia cum hoc fiat quòd aliquo modo dicatur eam activè movere: sicut enim rationem causæ materialis non solum habet id quod aliquid in se recipit, sed etiam illud omne quod per modum conditionis aut dispositionis conducit ad receptionem; ita etiam non solum quod per veram actionem influit in aliquem effectum, habet rationem causæ efficientis; sed etiam quicquid ad efficiendum conducit per modum conditionis, vel dispositionis, aut huiusmodi, ad ejsdem genus causæ reducitur: & sic non mirum si actum intellectus proponentem objectum voluntati, & media objecti propositione eam ad speciem actus determinantem, asseramus esse quodammodo principium activum actus voluntatis; quia licet per veram actionem in eam non influat, conducit tamen ad hoc ut eliciatur à voluntate.

13. Dico secundò: Objectum apprehensum, aut intellectum, per apprehensionem objecti, movere voluntatem in genere causæ finalis, & formalis extrinsecæ. Ita D. Thomas locis suprà relatis, & alij Theologi communiter.

Probatur prima pars: Objectum propositum movet voluntatem, in quantum est bonum: Ergo in eo genere causæ movet, in quo bonitas potest movere: Sed bonitas movet in genere causæ finalis, alliciendo appetitum ad sui amorem & desiderium: Ergo & objectum apprehensum.

Secunda etiam pars suadetur: Cùm voluntas ex se sit indifferens & indeterminata ad eliciendum actum huius vel illius speciei, v. g. actum amoris vel odij, fugæ vel desiderij; ut hunc potius quam illum producat, indiget aliquâ formâ quâ extrinsecè determinetur: Sed talis forma extrinsecæ, nulla alia esse potest, quàm objectum propositum ab intellectu: Ergo objectum cognitum movet & determinat voluntatem in genere causæ formalis extrinsecæ. Unde Divus Thomas infrà qu. 18. art. 2. ad 2. sic ait: *Objectum non est materia ex qua, sed materia circa quam; & habet quodammodo rationem formæ, in quantum dat speciem.*

S. I I.

Solvuntur objectiones.

14. **C**ONTRA primam conclusionem objici solent plura S. Doctoris testimonia, quibus videtur asserere objectum cognitum activè influere in volitionem: Nam infrà qu. 22. art. 3. ad 2. ait: *Objectum appetitus intellectivi esse magis activum, quàm objectum appetitus sensitivi.* Et 1. p. qu. 82. art. 3. ad 2. *Intellectus est prior voluntate, sicut motum mobili, & activum passivo; bonum enim intellectum movet voluntatem.* Et qu. 80. art. 2. dicit, *Potentiam appetitivam esse potentiam passivam, qua nata est moveri ab objecto apprehenso.* His addi potest celebre illud Commentatoris effatum 3. de anima textu 55.

A quò asserit balneum extra animam movere vires sensitivas (visum scilicet & tactum) sed balneum intra animam, esse *agens desiderium.*

15. Pro huius argumenti solutione advertendum est, quod quamvis activum & agere propriè & strictè dicantur solum de causa efficiente, tamen sæpe confunduntur cum aliis causis, & qualibet causa dicitur agere suo modo; ut notavit S. Thomas quæst. 22. de verit. art. 12. & 1. p. qu. 48. art. 1. ad 4. ubi ait, quod agere tribus modis accipi potest, primò formaliter, ut cùm albedo facit album; secundò efficienter, ut cùm pictor facit tabellam; tertio finaliter, sicut finis dicitur efficere, movendo efficientem. Cùm ergo D. Thomas asserit bonum apprehensum esse activum respectu voluntatis, & Commentator, ait balneum intra animam esse *agens desiderium*, loquuntur in hac ampla significatione, quâ agere vel activum dicitur de quolibet genere causæ, & intelligi debent de causalitate activa lato modo sumpta, & prout comprehendit motionem finalem & formalem extrinsecam, aut de efficientia morali. Similiter cùm S. Doctor appellat voluntatem potentiam passivam, quæ nata est moveri ab objecto, loquitur de passione metaphorica, correspondente causalitati finis, quæ dicitur actio seu motio metaphorica. Unde quæst. 22. de veritate art. 12. tertio loco sibi objicit: *Omnia potentia passiva movetur à suo objecto: Sed voluntas est potentia passiva, est enim appetitus movens motum, ut dicitur 3. de anima. Ergo movetur à suo objecto; sed objectum ejus est bonum intellectum: ergo intellectus movet voluntatem.* Cui argumento respondet, quod ratio illa ostendit quod intellectus movet per modum finis; hoc enim modo se habet bonum apprehensum ad voluntatem.

16. Objicies secundò: Verbum in Divinis influit activè propriè in amorem, nam Spiritus Sanctus procedit activè à Filio secundum fidem; unde D. Thomas 1. p. qu. 43. art. 5. ad 2. *Filius est verbum, non qualescumque, sed spirans amorem:* Ergo etiam in nobis verbum seu conceptio intellectus effectivè spirat amorem in voluntate. Consequentia probatur: Tum quia Theologi 1. p. qu. 36. art. 2. ex eo probant cum S. Thomas, Spiritum Sanctum procedere à Filio, quia est de ratione amoris ut sic, activè procedere à verbo: Tum etiam, quia Verbum Divinum est per se subsistens, creatum verò est accidens: subsistentia autem addita causæ, non variat genus causalitatis, quamvis variet causandi modum; nam si calor subsisteret sine limitativo, nihilominus activè calefaceret, uti modò, quamvis tunc operaretur ut quod, ex eo quòd esset subsistens, nunc verò solum sit agens ut quo: Ergo si Verbum in Divinis activè influat ut principium quod in amorem, debet etiam in creatis activè in eum influere, saltem ut principium quòd.

17. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam quia de ratione amoris est quodammodo activè, saltem lato modo, procedere à verbo, ut suprà diximus, Verbum Divinum elevans omnes conditiones verbi ad esse perfectissimum, ex eo quòd sit subsistens & infinitum, habet activè influere propriè & ut quod in amorem. Ex quo patet ad utramque probationem: infinitas namque & subsistentia non variant genus causæ quod convenit verbo, sed illud elevat ad summum perfectionis gra-

dum; unde cum in verbo creato sit imperfectissimè ratio principij activi amoris, oportet quod perfectissimè reperiat in Verbo Divino.

Addo, ex eo quòd Verbum Divinum per se subsistat, sequi quod habeat ordinem originis cum Spiritu Sancto; quem ordinem non haberet, nisi esset principium productivum illius: verbum autem creatum non habet hunc ordinem cum amore. Item Verbum Divinum, cum sit infinitum, & Patri consubstantiale, habet eandem voluntatem, & per consequens eandem virtutem spiritivam, quam Pater; quod non habet verbum creatum: & ideo non mirum, si illud sit principium productivum amoris, non verò istud. Unde

Secundò responderi potest, quod licet subsistentia ut sic non variet genus causandi vel influendi, benè tamen subsistentia, quatenus est divina, & infinita: nam sicut facit Verbum Divinum personam Patri coequalem & consubstantialem, ita facit ut unà cum illo activè producat amorem personalem.

18. Objicies tertio: Voluntas sæpè rapitur efficacissime à bono apprehenso, & in illud fertur necessariò, ut patet in motibus primò-primis, & in amore beatifico: At hæc necessitas nequit intelligi absque effectiva motione: Ergo voluntas activè movetur ab objecto.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem: nam sicut ignis applicatus combustibili necessariò comburit, non ex eo quòd moveatur efficiens à combustibili, sed à determinatione suæ naturæ; ita voluntas necessariò rapitur in objectum sibi propositum sine indifferentia, ex sola naturali inclinatione & determinatione suæ naturæ, non verò ex eo quòd effectivè & quoad exercitium à tali objecto moveatur.

19. Objicies quartò: Imperium est actus intellectus, cum sit quædam enuntiatio & locutio: Sed illud effectivè movet voluntatem, & alias potentias inferiores, cum illæ non applicentur ad agendum, nisi per actum imperij, ut infra declarabitur: Ergo intellectus effectivè movet voluntatem.

Respondeo, imperium esse actum intellectus, non simpliciter & absolute, sed ut moti à voluntate, & ex voluntate præsupposita procedentis; quare licet effectivè moveat voluntatem & alias potentias inferiores, hoc tamen non habet ex propria virtute, sed in vi actus præcedentis voluntatis, virtualiter in eo remanentis: nos autem hîc loquimur de intellectu secundum se, non autem secundum id quod participat à voluntate.

20. Objicies ultimò, & est præcipuum adversæ sententiæ fundamentum: Quamvis voluntas ex se sit sufficienter in actu, quoad exercitium sui actus, quia ipsa est primum movens quoad exercitium, non est tamen sufficienter ex se in actu quoad specificationem sui actus; aliàs omnes actus ipsius essent ejusdem speciei, sicut ipsa unius est naturæ; eo proportionali modo, quo omnes actus caloris sunt ejusdem speciei, quia calor ex se est determinatus quoad specificationem suæ actionis: Oportet ergo quod detur aliud principium, quod cum ipsa voluntate causet specificationem actus: Sed hoc non potest esse aliud, quàm ipsum objectum, ut actu intellectum, sive ut existens in intellectu in ratione termini intellectiois: Ergo illud activè ad specificationem actuum voluntatis concurrat.

A Huic argumento, quod in hoc certamine veluti Achilles est, respondetur negando Antecedens: voluntas enim habet vim completam nedum ad substantiam suorum actuum, sed etiam ad rationem specificam illorum, vel ex se, vel ex habitibus aut donis ipsi superadditis, tam in ordine naturali, quàm supernaturali; & ideo ex parte objecti, seu intellectus proponens objectum, non requiritur activus influxus, sed solum finalis, objectivus, & formalis. Unde S. Thomas 1. p. qu. 27. art. 4. ait: *Hæc est differentia inter intellectum & voluntatem, quòd intellectus sit in actu per hoc quòd res intellecta est in intellectu secundum suam similitudinem: voluntas autem sit in actu, non per hoc quòd aliqua similitudo voliti sit in voluntate, sed ex hoc quòd voluntas habet quandam inclinationem in rem volitam.* Quibus verbis aperte declarat, quod cum cognitio fiat per assimilationem potentia cum objecto, & sit veluti quidam partus intellectualis, ex objecto & potentia, ut ex viro & femina procedens, debet activè procedere ab objecto, intra potentiam cognoscentem, ratione speciei intelligibilis, existente: volitio autem, cum sit inclinatio actualis & tendentia in objectum, non verò partus illius, non pendet ab objecto ut à principio effectivo ut quo, sed solum tanquam à termino in quem tendit, vel tanquam à forma extrinseca à qua specificatur.

B Unde non sequitur omnes actus voluntatis esse ejusdem speciei: Tum quia voluntas comparatur ad suas operationes per modum causæ æquivocæ, quæ licet sit unius speciei, potest tamen effectus speciei diversos producere, sicut lux, sol, cælum, & similia causant effectus speciei diversos: Tum etiam, quia ut actus sint ejusdem speciei, non sufficit eos produci ab eadem causa, sed etiam requiritur ut sit eadem forma specificans; motus enim sursum & deorsum, etiam si aliquando ab eodem motore fiant, specie distinguuntur, quia diversos habent terminos à quibus formaliter specificantur: non est autem omnium actuum voluntatis eadem forma specificans, sed diversa, secundum diversitatem objectorum in quæ tendit, & à quibus (ut supra ostendimus) ut à formis extrinsecè specificantibus dependet.

C Ex dictis inferes, voluntatem non moveri ab appetitu sensitivo physicè & effectivè, sed tantum moraliter & objectivè. Nam, ut disp. præcedenti art. 1. ostendimus, appetitus sensitivus non movet voluntatem directè & immediatè (cum sit materialis, & objectum ejus sit bonum apprehensum per sensum) sed indirectè tantum & mediatè, quatenus scilicet ex affectu ipsius disponitur homo, ut aliquod objectum videatur ei conveniens, si sit conforme illi affectui, vel disconveniens, si sit contrarium; unde movet voluntatem mediante solum iudicio intellectus, cui objectum ut conveniens vel disconveniens repræsentat: Ergo si iudicium rationis non moveat voluntatem physicè & effectivè, sed moraliter tantum & objectivè, à fortiori appetitus sensitivus illam physicè & activè movere non poterit.

